

יער דבירה

יער דבירה שוכן באזור שבו גבעות שפלת יהודה נושקות לצפון הנגב, לא הרחק מקיבוץ דביר. שמות הקיבוץ והיער שואבים את השראתם מדביר המקראית, שנמצאת על פי הזיהוי המקובל בימינו בדרום הר חברון. בעבר זיהו את דביר המקראית בתל בית מִקְסִים, כשמונה ק"מ מצפון-מזרח לקיבוץ דביר. לפיכך, ועדת השמות העניקה לקיבוץ את השם דבירה, שפירושו בדרך אל דביר. תושבי הקיבוץ מעדיפים לקרוא לקיבוץ דביר, אך היער שמר על השם הרשמי של המקום.

יער דבירה ניטע ברובו בראשית שנות ה-90 בסיוע ידידי קק"ל בישראל, בגרמניה, באוסטרליה ובארה"ב. ניטעו בו בעיקר עצי מחט, העמידים לתנאי האקלים והקרקע, אך גם חלקות רבות של עצים רחבי עלים כגון אלה אטלנטית, חרוב מצוי ומיני שיטה ואקליפטוס. אליהם נוספו במשך הזמן עצי בוסתן כגון זית ותאנה.

יער דבירה, המשתרע על פני כ-8,165 דונם, משמש מרחב ירוק לשלושת היישובים הסמוכים אליו - דביר, להב ושומריה. הוא מצטרף לגוש הירוק של יער להב הוותיק (17,559 דונם), שנטיעתו החלה בשנות ה-50 של המאה ה-20 בידי אנשי קיבוץ להב. בקרבם נטועים עוד שני יערות קטנים יותר - יער מורן ויער כרמים, המשתרעים יחד על פני כ-11,000 דונם.

צומח וחי

יער דבירה נמצא בדרום השפלה, באזור המגשר בין הרי חברון למישור חוף הנגב. כאן נפגשים צמחים מטיפוס תפוצה ים תיכוני עם עולם הצומח והחי המדברי. השיח מתנן שעיר מייצג את צמחי המדבר. בני

השיח אזוב מצוי וקורנית מקורקפת מייצגים את צמחיית החבל הים תיכוני. צמח אופייני לאזור ספר המדבר הזה הוא שלהבית קצרת שיניים, הניכרת בעלים המכוסים בשכבה עבה של שערות כסופות. השלהבית פורחת באפריל בפריחה צהובה כשלהבת אש ומכאן שמה. צמח אופייני אחר לספר המדבר, השיח מרווה ריחנית, פורח באביב בפריחה לבנה והוא ניכר בעליו המדיפים ריח חריף. בן שיח נוסף שנפוץ כאן מאוד הוא סירה קוצנית. מין זה שולט בנוף בעיקר בזכות קוציו, המסייעים לו להימלט משיני הצאן הרועה בשטח. מין אופייני נוסף לספר המדבר הוא שמשון הדור, המתבלט בפרחיו הוורודים הגדולים.

עם צמחי הבצל והפקעת הנפוצים כאן נמנית עירית גדולה. מלווים נפוצים אחרים הפורחים באביב הם כלנית מצויה, נורית אסיה, צבעוני ההרים ונץ חלב דק-עלים.

המרחב הגדול של היערות ושטחי החקלאות משמשים בסיס לאוכלוסיות גדולות של בעלי חיים ובהם צבי ארצישראלי, תן, שועל, דרבן, ארנבת ומיני מכרסמים אחרים.

עצי אקליפטוס ליד קיבוץ דבירה

שלט הכוונה ליד חניון טבע

אתרים ומסלולים

מחניון "טבע" לחורבת מגדלית

נכנסים ליער בדרך עפר הפונה צפונה כ-700 מ' ממזרח לכניסה לקיבוץ דביר (כביש 325). שלט חום מכוון אל החניון. הדרך, עבירה לרכב פרטי,

עוקפת את בית העלמין של קיבוץ דבירה. במרחק של כ-350 מ' מהכביש, במפגש עם שביל ישראל, הדרך פונה ימינה ומגיעה מיד לחניון "טבע". בקטע דרך זה עובר גם שביל ישראל.

מחניון טבע יוצא שביל הליכה המטפס ביער בין גלי אבן מעניינים ומגיע לאחר כ-300 מ' לחורבת מגדלית. חפירות חשפו באתר מערת מגורים מהתקופה הביזנטית ובה יסודות של מבנים ואבני בניין שהובאו מאתרים קדומים יותר. המערה שימשה למגורי קבע, או למגורים עונתיים בתקופת המרעה. מכלול המערות נחלק לאגף מגורים, מכלאה לבעלי חיים ואגף לכלי עבודה ולהסקה. חצר האתר מוקפת גדר אבנים. בחצר התכנס הצאן ובה נעשו מלאכות הבית כגון אפייה וכביסה. בחורבה נחשף גם בור מטויח לאגירת מי גשמים.

דביר והמקראית

דביר המקראית נזכרה בספר יהושע, המקדיש שני פסוקים לתיאור כיבושה: "וישב יהושע וכל ישראל עמו דבירה וילחם עליה. וילכדה ואת מלכה ואת כל עריה ויכום לפי חרב ויחרימו את כל נפש אשר בה לא השאיר שריד כאשר עשה לחברון כן עשה לדבירה ולמלכה..." (יהושע י 38-39).

דביר המקראית מזוהה כיום עם ח'ירבת קאפוד שבדרום הר חברון (ליד דהרייה), כשלושה ק"מ ממערב לעתניאל. בחפירות שהתקיימו במקום נמצאו שרידי יישובים שראשיתם בתקופת הברונזה הקדומה. בתקופת ממלכת יהודה נבנו במקום ביצורים חזקים. חומת היישוב הקיפה שטח של כ-50 דונם. העיר חרבה במסע שנחריב מלך אשור (701 לפנה"ס), נושבה מחדש וחרבה שוב בכיבוש הבבלי (586 לפנה"ס).

דרך נחל שקמה ותל מלחה

נחל שקמה מתחיל את דרכו בגבעות שממזרח לחניון "טבע". יובלו העיקרי, נחל אדוריים, מנקז את מורדות הרי חברון. נחל שקמה הוא נחל אכזב, למעט קטעים קצרים ליד תל נגילה ותל חסי (ממערב לכביש 40), שם נחשפים מי

נחל שקמה ליד תל מלחה

תהום גבוהים. שם הנחל נגזר מעצי השקמה הרבים הצומחים בקטע הנחל העובר במישור החוף.

הדרך מתאימה לרכב 4X4, או לטנדר חזק. מחניון טבע ניתן לנסוע בדרך המלווה את נחל שקמה עד תל מלחה (ליד כביש 40), מרחק של כ-11 ק"מ.

בראשית שנות ה-80 של המאה העשרים נטעה קק"ל בצד הנחל מיני עצים כגון אקליפטוס, תמר, אלה, שיזף וחרוב, המגוונים את בתי הגידול ותורמים למגוון הביולוגי באזור. הגבעות שאינן מעובדות בכתפי הנחל משמשות למרעה ואילו בשטחים המעובדים תפגשו את מטעי קיבוץ דביר וחלקות של גידולי שדה.

מעט ממזרח לכביש 40, בגדתו המערבית של נחל שקמה, מתנוסס תל מלחה (תל אל-מוליחה). ממצא החרסים על פני השטח מלמד שהתל נושב לראשונה בתקופת הברונזה התיכונה (מאה 20 עד מאה 16 לפני סה"נ). היישוב בתל התקיים לסירוגין עד שלהי התקופה הביזנטית (מאה 7 לספה"נ).

בראשית ספטמבר 1948 החלו המצרים להתחפר בתל מלחה ובתלים קשת ונגילה כהכנה למתקפה של צה"ל, שביקש להגן על שדה התעופה המאולתר "אבק 1" שליד רוחמה. לוחמי חטיבת "יפתח" כבשו את עמדות המצרים בתל מלחה בלילה שבין ה-7 ל-8 בספטמבר והדפו שתי התקפות נגד. יומיים אחר כך השתלטה חטיבת יפתח גם על תל חסי וב-29 בספטמבר על חורבת מאחז. הנגב החל לנשום לרווחה.

חורבת זעק

כדי להגיע לחורבת זעק יש לשוב לכביש 325, לנסוע מזרחה כ-1.1 ק"מ, לפנות שמאלה בדרך סלולה ולנסוע בה כ-1.8 ק"מ. בצומת הדרכים פונים שמאלה, ממשיכים עוד כ-1.2 ק"מ ומגיעים לחורבה.

בחורבה, השוכנת בבקעת יבל, נמצאו שרידי מקווה טהרה, המעיד על יישוב יהודי קדום. גת ומערת בית בד מעידים על גידול גפן וזית. באתר התגלו מחילות מסתור מימי מרד בר כוכבא. הביקור במחילות נעשה בזחילה והוא מחייב שימוש בפנסים (לא מומלץ למתקשים בזחילה ולחוששים ממקומות סגורים).

חניוני נחל כלך

מספר שולחנות בצל עצי חרוב ושקמה נטועים. כניסה לחניונים: כחצי קילומטר ממזרח לכניסה לקיבוץ להב פונים צפונה בדרך עפר מקבילה לכביש 358.

חורבת מגדלית

מערות מגורים בחורבת מגדלית

קֶרן קִימַת יִשְׂרָאֵל יער דבירה

כיצד מגיעים?

נוסעים בכביש קרית גת-באר שבע (כביש 40) וכ-2.5 ק"מ מדרום לצומת בית קמה פונים מזרחה בכביש המוביל לקיבוצים דביר ולהב (כביש 325). הכניסה ליער דבירה ולחניון טבע נמצאת כ-700 מ' ממזרח לכניסה לקיבוץ דביר. החניון נמצא כחצי ק"מ מצפון לכביש.

קק"ל ואגן הקהילה חניון "טבע"

קק"ל פועלת לערב את הקהילה בחיי היערות והאתרים שבאחריותה. המטרה היא ליצור הזדהות של הקהילות עם ערכי הסביבה והמורשת ובה בשעה לתרום לרווחת ציבור המטיילים והתושבים בסביבה. בגישה זו תרמה חברת התרופות הישראלית "טבע" להקמתו של חניון שנמצא מעט ממזרח לקיבוץ דביר. הנהלת החברה, עובדיה ובני משפחותיהם התגייסו להקמת החניון בשיתוף עם ילדי בית הספר "יסודות" (בית ספר לחינוך מיוחד בבאר שבע). שהחברה אימצה כפעולה למען הקהילה. אנשי "טבע" וחניכי בית הספר נטלו חלק יחדיו בהכשרת החניון למטיילים ובנטיעת עצים חדשים ביער.

החניון משמש בסיס ליציאה לטיולים ומשרת את ההולכים ב"שביל ישראל" כמקום עצירה והתרעננות. קק"ל הציבה בחניון שולחנות פיקניק, ברזי מים, פחי אשפה ומתקנים לצלייה (מגל). החניון נגיש לאנשים עם מוגבלות.

לפרטים והרשמה לאירועים וטיולים מודרכים
מוקד קו ליער | 1-800-350-550
אתר קק"ל באינטרנט | www.kkl.org.il

למסלולי טיול ברחבי הארץ
מגזין הטיולים האינטרנטי של קק"ל
e ירוק | www.eyarok.org.il

למסלולי האופניים של קק"ל
בשטח עם קק"ל

הנושאים והפרטים המופיעים בדפדפת זו, מובאים לידיעת הציבור ולתועלתו. קק"ל אינה נושאת באחריות לשינויים שיתרחשו בשטח ולנזקים כלשהם העלולים להיגרם למטיילים בעטייתם

הצטרפו אלינו לדרך הפייסבוק
קֶרן קִימַת יִשְׂרָאֵל

הודפס על נייר אקולוגי,
ידידותי לסביבה

כתיבה: יעקב שקולניק | מידע: טלילה ליבשיץ, קהילה ויער צפון הנגב | צילומים: יעקב שקולניק, טלילה ליבשיץ, אודי נתן, משה מרדכי, ארכיון הצילומים של קק"ל | עיצוב: איקון מס - פתרונות מיתוג | בהוצאת יחידת הפרסומים, אגף קשרי ציבור, קרן קימת לישראל ©
קרן קימת לישראל
K K L - J N F

פריחת כלניות

בחודש פברואר פורח בשולי היער ריכוז גדול של כלניות. אפשר להגיע למקום תוך כדי טיול קצר. מחניון טבע עולים בשביל לחורבת מגדלית (300 מ'). מאגפים מימין את בריכות מקורות. כ-100 מ' מהחורבה, ממש מול הבריכה העגולה, יורדים ימינה בין עצי היער לעבר גדר עגולה נוספת שלצדה שלט הסבר של קק"ל. זהו בור מים שנחצב בסגנון בור פעמון, שיטה מקובלת בשפלת יהודה.

התחנה הבאה נמצאת במרחק של כ-300 מ'. יורדים במדרון ימינה לעבר דרך העפר שלמרגלות היער. שני ברושים קטנים ומבודדים לצד שדה בור הם סימן מצוין לכיוון הנכון. מעט מעבר להם, על חלקת אדמה, מוצב שלט המספר על פריחת הכלניות הלוהטת שמתחוללת כאן בפברואר.

עתה כל שנותר לעשותו הוא להמשיך במורד הדרך לחניון "טבע".

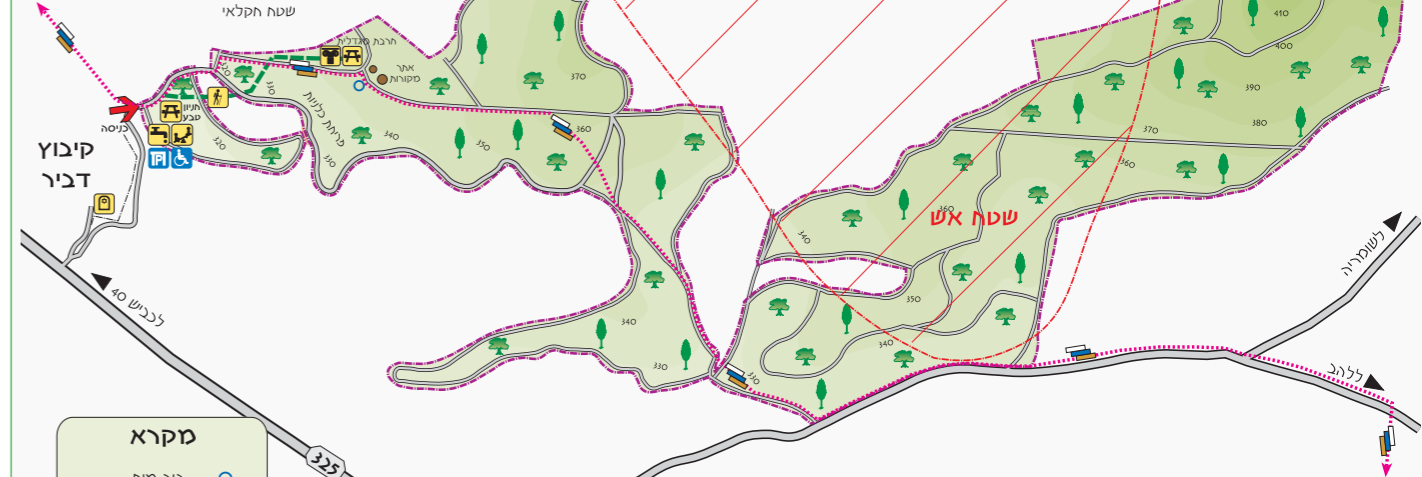
פריחת כלניות ביער דבירה

הוראות התנהגות ובטיחות למטיילים

- מטיילים יקרים, למען בטיחותכם, הקפידו על הכללים האלה:
 - האחריות לשלומכם בעת ביקורכם ביער והשימוש במתקני חלה עליכם. אל תסכנו את עצמכם ואת המבקרים האחרים. התאימו את פעילותכם לתנאי השטח וזמג האוויר. הצטיידו בהתאם.
 - השתמשו אך ורק בדרכים ובשבילים המסומנים על ידי קרן קימת לישראל או הוועדה לשבילי ישראל. דרכי היער מיועדות לכלי רכב, להולכי רגל ולרוכבים גם יחד. הישמרו והתנהגו בהתאם. התאימו את תנועתכם לתנאי הדרך. היזהרו מהחלקה ומדרכים בוציות.
 - אל תיכנסו ואל תתקרובו לבורות, למערות, למבנים וכדומה. אין להתקרב לשפת מצוקים, גלישת צוקים וטיפוס עליהם - אסורים.
 - אין להיכנס למקווי מים ואין לשתות מהם.
 - היזהרו באש. אל תבעירו אש אלא במקומות ובמתקנים המיועדים לכך. בסיום הפעילות הקפידו לכבות את האש כליל.
 - שמרו על הניקיון. אספו את האשפה למתקנים המיועדים לכך, או קחו אותה עמכם.
 - אין להתוות או לשלט דרכים ושבילים ולהקים מתקן כלשהו ביער.
 - היער ומתקני פותחו בשבילכם ולהנאתכם. שמרו על החי, על הצומח ועל הדומם שביער.
 - השהייה ביער בשעות החשיכה אסורה. השהייה בשעות החשיכה תאפשר בתנאי שיינתן בה מענה בטיחותי כנדרש.
- למוקד "קו ליער" של קק"ל התקשרו: 1-800-350-550

יער דבירה

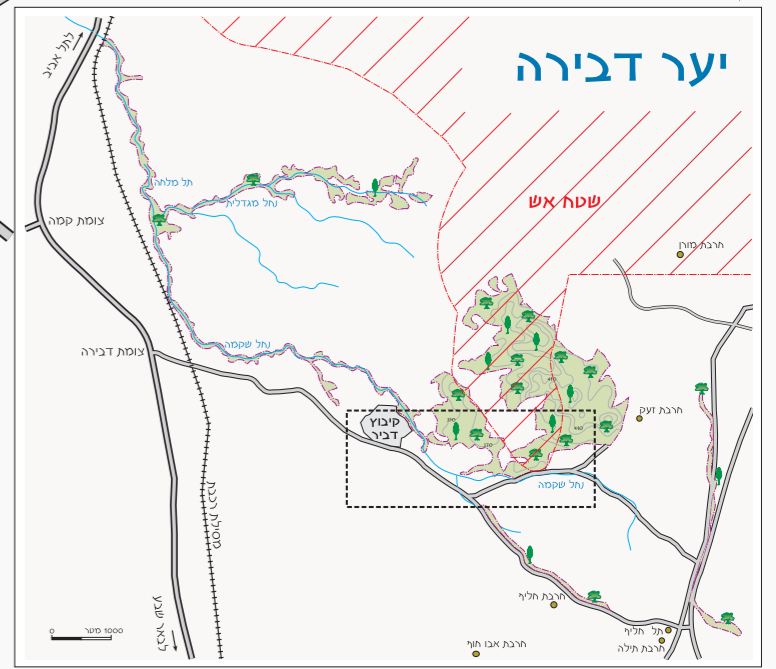
- מקרא**
- בור מים
 - כביש
 - דרך עפר
 - שביל הולכי רגל
 - שביל ישראל
 - כניסה ליער
 - שטח אש
 - חניון קק"ל
 - מתקני משחק
 - ברזיה
 - אתר ארכיאולוגי
 - בית עלמין
 - תניה
 - הגשה לאנשים עם מוגבלויות

קק"ל - קהילה ויער צפון הנגב
מיפוי והפקה: אביגדור אורגד
עדכון: מאי 2018

0 250 מטר

יער דבירה

הגבולות המסומנים במפה הינם ההתמצאות כללית בלבד. יובהר כי שטח היער/פארק המסומן במפה אינו בהכרח "שטח קק"ל".